

İnsan sevk ve idaresi

Y. Müh. ETİBANK
Mehmet ERDEMİR

«BURADA KENDİNDEN DAHA KABİLİYETLİ KİMSELERİN HİZMETİNDEN İSTİFÂDE ETMESİNİ BİLEN BİR İNSAN YATIYOR»

Amerikan Çeltic krallarından Andraw Carnegie'nin mezar taşından

İster işletmede, ister büroda; ister devlet dairesinde, ister hususî teşebbüste olsun, insan sevk ve idaresi, daima ön plânda gelen bir meseledir. Bu sebeple her mühendisin bu meseleyi münakaşa etmesi ve buna karşı bir vaziyet alması lâzım gelmektedir. Meseleleri ele almamak ve onlardan kaçınmak bunları ne hallerde ve ne de ortadan kaldırmaz.

Bütün beşeri faaliyetler netice itibariyle insanların yine insanlığa yakışır bir şekilde yaşamaları için bir vasıttan ibarettir. Bu itibarla da insan sevk ve idaresinin birinci şartı, bunun aksi olan teze itibar etmemektir. Gerçi devrimiz materyalizmin bütün şiddetiyle hüküm sürdüğü bir devirdir. Fakat buna rağmen hiçbir faaliyet, sırf bir madde uğruna idame edilemez. Hattâ muayyen bir iş, neticeleri daha geniş bir küfeye şamil, diye bunun uğruna o işin içinde çalışanların şu veya bu şekilde feda edilmesini tecviz edemez. Çünkü teker teker fertleri sevmiyen (hele bu fertler bir kimsenin en yakın mesai arkadaşları ise) hiç tanımadığı anonim bir kütleyi nasıl sevebilir? Binaenaleyh eğer bir âmir, bu gibi iddialarla etrafını kırıp geçiriyorsa bunun sebebini bu iddialarda değü, bambaşka yerlerde aramak lâzımdır.

Hiç şüphe yokki insanları sevk ve idare etmek kolay bir iş değildir. Düşünceleri, karakterleri, kaprisleri, hasılı iç ve dış alemleri ile dünyada birbirinin aynı iki insan mevcut olmadığına göre bu kadar değişik insanlara aynı bir ölçü bulmak doğrusu çok zordur. Fakat meselenin zorluğu, yenilmezliği manasına gelmemelidir.

«Dünyada birbirinin aynı iki insan yoktur» dedik. Buna rağmen insanların müşterek tarafları, farklı taraflarından daha fazladır. İşte müşterek tarafların bu fazlalığıdır ki, meseleyi kolaylaştırmakta, daha doğrusu hallini mümkün kılmaktadır. İnsanların bu müşterek tarafları hangileridir?

Bu ihtiyar dünyamız; takriben bir mil-

yon senedenberi insanlarla meskûn.-Bernard Showın ifadesiyle - malûl bulunmaktadır (zira Show'a, Merihde insan yaşayıp yaşamadığı sorulduktaki, «hayır olamaz. Çünkü bu, dünyamıza mahsus bir illettir» cevabı alınmıştır.) Bu bir milyon senelik devrenin ancak son onbin senesini tarih kaynaklarından takip edebiliyoruz. Yüksek medeniyetler devri olan bu son on bin senenin tetkiki, bilhassa son yüz senesinin akıllara durgunluk veren buluşlarına rağmen, insan karakterinin hiç değişmiyerek müstakim bir hat istikametini takip ettiği intibahını vermektedir. Bu hattı müstakimi şöylece tavsif etmek mümkündür: Hırs, ihtiras, şöhrat ve ikbal düşkünlüğü, tahakküm ve bôbürlenme... Her insanın ruhunda, bu vasıflan temsil eden bir zebani yatmaktadır. Hakiki insan, bu zebaniye gem vurmasını bilen kimsedir. İnsanları sevk ve idare ile mükellef olanların her şeyden evvel insan ruhunun bu taraflarını gözönünde bulundurmaları gerekir,

Bir işyerinde işlerin bir kısmı, rutin işlerdir. Bunların en iyi şekilde cereyanı, prensip itibariyle, bir sevk ve idare işi olmaktan ziyade bir organizasyon mevzudur. Ancak bu da yine birinci derecede âmiri alâkadardır. Bu sebeple iyi bir âmir, evvel emirde iş yerini organizasyon bakımından etüd etmek veya daha iyisi etüd ettirmek mevkiindedir. Tecrübe göstermiştir ki, böyle bir etüdün neticesi daima, edebiyatımızın meşhur bir hikâyesinde o'duğu gibi «atın önünde et, itin önünde ot» bulunduğu şeklinde tecelli etmektedir. Binaenaleyh yapılması lâzım gelen ilk iş, eti itin, otu da atın önüne koymaktır.

Biz mühendisler madde ile uğraştığımız ve her şey için objektif ölçüler kullandığımız için çok kere insanı da bu ölçülerle kıymetlendirmeye, kalkışmaktayızdır. Bu takdirde ise insan yetmiş, seksen kiloluk bir malzemen ibaret olur! Halbuki, bir insan, dünyaya bedeldir.

Muayyen bir iş yerinde yine muayyen bir iş için angaje edilen bir kimsenin aktedilecek bir mukavele ile günde şu kadar saat bu iş yerinde bulunacağı, şu kadar zamanda şu kadar iş çıkaracağı, şuraya gönderileceği vs. hususlar para ile satın alınabilir. Fakat o insanın bGtün varlığı ile o iş yerinde ve işin içinde olması, kısaca o Müesseseye kalbi ile bağlanması para ile satın alınmaz. Halbuki mühim olan işte bu manevi bağdır. Mensuplarını bu bağla bağıyamayan müesseselerin vay haline. Maddî bağların sağlamlığı menfaata tabi olduğu halde manevi bağlarınki bir müessesenin atmosferine tâbidir. Fertlerin olduğu gibi müesseselerin de bir şöhreti vardır Bu şöhreti ise o müesseseye kazandıranlar, umumiyetle ona manevi bağlarla bağlı olanlardır.

Kısaca ifade etmek lâzım gelirse bir iş yerinde matluba muvafık bir atmosferin mevcut olup olmaması bu iş yeri mensuplarının Ziya Gökalp'ın şu beytinde olduğu gibi düşünüp düşünmedikleri ile ölçülebilir:

Benim dinim ne ümittir, ne korku.

Allahıma, sevdiğimden taparını.

Ne cehennem, ne cennetten bir korku,

Almaksızın vazifemi yaparım.

Bu yazımızın sonuna, Psikolog Yük. Mühendis Walter Nötling'in «Menschenkenntnis im Betrieb» adlı eserinden aldığımız ve ideal bir âmirin hususiyetlerini gösteren kaideleri de ilâve ediyoruz:

1. Daha çok başkalarını düşün ve kendi şahsım öne sürme.

2. Kendini daima kontrol et ve birden parlamama.
3. Emirlerini açık ver, suitefehhüme meydan verme.
4. Başkalarının tekliflerini nazan itibara al.
5. Mesai arkadaşlarıyla geçinmeyi güçleştirmemek için fazla hassas olma.
6. Sabırsız olma.
7. Sabırla dinlemeye çalış.
8. Daima hakkani hareket etmeye çalış,
9. Daima bitaraf ve her şeyde ölçülü ol, ne çok açık ve ne de çok kapalı olma.
10. Mesai arkadaşlarının dertlerini dinle.
11. Başkalarının şahsiyetine hürmet et.
12. Amir olarak rüchaniyetin olduğunu asla gösterme.
13. Fazla titiz olma.
14. Mesai arkadaşlarım takdir ve methet, ekseri insanların takdire büyük ihtiyaçları vardır.
15. Buna rağmen bir meddah da olma.
16. Münakaşadan sakın.
17. Mesleğinin bir branşını iyice öğren ki kendine itimadın olsun.
18. Mesai arkadaşların arasında zavallı mevkiine düşme.
19. Mesai arkadaşlarını yaptıkları işlerden mes'ul tut.
20. Üçüncü bir şahıs yanında kimseyi azarlama.
21. Takdir ve tenkidi birbirinden ayırmaya çalış.
22. Her şeyi bizzat yapmak mecburiyetinde olduğunu zannetme.

Transformatör ve şalterlerin boyanması

Tercüme eden : AH AYTEKİN
Y. Müh. - E. İ. E.

Muhtelil boyaların soğumaya tesiri

Transformatörlerin dış boyasının renginin, transformatör soğumasına tesiri hakkında bir hayli farklı görüşler mevcuttur. Meselâ, alüminyum rengi boyaların rengi aksettirmesi dolayısıyla, bu renkteki transformatörlerin boz veya kara boyalı olanlara nazaran daha soğuk çalışacakları düşünülmektedir.

Görülüyor ki, bu düşünce, yalnız transformatörün dışarısında bulunan ısıtma kaynakları için varit olup, transformatör içindeki ısıtma kaynaklarını nazarı itibara almıyor. Halbuki transformatörün içinde daimî surette meydana gelen ısı da, kondüksüyon, radyasyon ve konveksiyon yoluyla dışarıya atılmaktadır.